A VESZÉLYEZTETETT HELYSZÍNEK LAJSTROMÁBA IS FELVETTE AZ UNESCO AZ ERDÉLYI TELEPÜLÉST ÉS RÓMAI KORI BÁNYÁJÁT

Világörökséggé nyilvánították Verespatakot

Felvette a világörökségi listára a Fehér megyei Verespatakon található római kori bányát tegnap az ENSZ Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének (UNESCO) világörökségi bizottsága. Miközben a település és környéke a veszélyeztetett helyszínek lajstromába is bekerül, éppen Verespatak polgármestere elégedetlen a döntéssel, amely szerinte kedvezőtlen a helyi lakosok számára.

» PÁVA ADORJÁN, ROSTÁS SZABOLCS

Többéves folyamatnak érett be a gyümölcse azok után, hogy a világörökség részévé nyilvánította tegnap az aranybányászatáról híres Verespatakot és környékét az UNESCO világörökségi bizottsága a kínai Fucsouban zajló tanácskozásán. A testület 44. kibővített ülésén a román küldöttség élén vett részt Demeter András István, a bukaresti kulturális minisztérium államtitkára, aki az ülést követően közölte: az ENSZ „családias keretei” között az UNESCO mindannyiunk számára a béke és a biztonság megőrzését jelenti, az oktatás, a tudomány, a kultúra, a kommunikáció és a tájékoztatás terén folytatott nemzetközi együttműködésnek köszönhetően. Demeter kiemelte, hogy a verespataki bányatáj napra pontosan Románia UNESCO-csatlakozásának 65. évfordulóján került fel a világörökségi listára. „Az elmúlt hat és fél évtized során Románia az UNESCO-projektek egyre aktívabb részévé vált, és megtisztelő, hogy hozzájárulhattunk az UNESCO-eszmeiség megerősítéséhez, ugyanakkor Románia értékeinek világszinten történő népszerűsítéséhez” – állapította meg közösségi oldalán posztolt bejegyzésében a kulturális tárca államtitkára.

Nem örül a település polgármestere

A döntést azonnal üdvözölte közösségi oldalán Klaus Iohannis román államfő. Úgy vélte: Verespataknak a hatóságok és a szakértők összehangolt erőfeszítései révén a helyi örökség bemutatásának és a bányavidék fenntartható fejlődésének a példájává kell válnia. Tánczos Barna RMDSZ-es környezetvédelmi miniszter úgy vélte: a döntés lehetőséget biztosít a turizmus fenntartható fejlesztésére a térségben. A tárcavezető éppen Verespatakon tartózkodott tegnap, hogy számba vegye a múlt heti árvizek pusztításait. Nem örül azonban mindenki Verespatak új rangjának. Eugen Furdui polgármester elégedetlenségének adott hangot a határozat miatt, amely szerinte kedvezőtlen az ország és a település lakói számára. A kormányzó Nemzeti Liberális Pártban (PNL) politizáló elöljáró úgy vélte: az UNESCO döntése Európa legnagyobb aranytartalékának a kibányászását akadályozza, és sokkal bürokratikusabbá teszi a település lakói számára az építkezések engedélyeztetését. „Különösen a mostani árvizek után ütközik majd nehézségbe a tönkrement ingatlanok újjáépítése, helyreállítása. De általában speciális jóváhagyásokra lesz majd szükség az UNESCO-védettség alá került épületek modernizálása esetében, óriási lesz a bürokrácia. Egyetlen előnye az lesz a döntésnek, hogy könnyebb lesz felkeresni a római tárnákat, egyéb semmi” – nyilatkozta Furdui a Digi24 hírtelevíziónak, hozzátéve: Verespatak lakosságának többsége nem támogatta, hogy a bányához hasonlóan a település is védettséget élvezzen.

» Az UNESCO döntésével a helyi közösség esélyt kap arra, hogy az örökség megőrzésére építve fejlődhessen.

Adrian Cioroianu, Románia UNESCO-nagykövete erre úgy reagált: a helyi önkormányzat feladata kiaknázni a világon páratlan lelet nyújtotta lehetőségeket források lehívásával, a térség fejlesztésével. „Ha a verespataki polgármesteri hivatalnak nincsenek megoldásai, akkor a lakosok pár év múlva megválaszthatnak egy olyan elöljárót, aki rendelkezik ilyenekkel. Az UNESCO nem nyújt semmiféle anyagi támogatást, a román állam és a helyi hatóságok felelőssége projekteket kidolgozni, finanszírozásokra lelni” – mutatott rá Adrian Cioroianu, hozzátéve: gazdasági alternatívát kell felmutatni Verespatakon, nyilvánvaló ugyanis, hogy a hagyományos bányászati tevékenység elveszítette aktualitását.

Nem volt összhang a román koalícióban

Az UNESCO világörökségi bizottsága a kínai Fucsouban zajló tanácskozásán a napokban felvett kilenc új helyszínt a világörökségi listára, ám Verespatak akkor még nem volt a helyszínek között. Dan Barna miniszterelnök-helyettes vasárnap a Prima kereskedelmi televíziónak nyilatkozva elmondta, a román kormány támogatja, hogy Verespatakot a világörökség részévé nyilvánítsák. A román dosszié – amelyben a bukaresti hatóságok először 2016-ban vették fel Verespatakot a világörökséggé nyilvánításra javasolt helyszínek listájára – az elmúlt időszakban konfliktus forrásává vált a mostani jobbközép kormánykoalícióban. Sajtóinformációk szerint Florin Cîțu liberális miniszterelnök ugyanis azt fontolgatta, hogy visszavonja a felterjesztést. A Mentsétek meg Romániát Szövetség és a Szabadság, Egység, Szolidaritás Pártja alkotta USR–PLUS azonban a hárompárti koalícióban a hatalomból való kilépéssel fenyegetőzött, ha a román állam nem tart ki a továbbiakban is a Fehér megyei település világörökséggé nyilvánítása mellett. Az USR–PLUS tegnapi közleményében azt hangoztatta: az UNESCO döntésével a helyi közösség esélyt kap arra, hogy az örökség megőrzésére építve fejlődhessen.

Az UNESCO világörökségi bizottsága ráadásul a jelölést megtevő Műemlékek és Műemlékhelyszínek Nemzetközi Tanácsának (ICOMOS) javaslatára a Fehér megyei térséget a veszélyeztetett helyszínek lajstromába is belefoglalta. Az ICOMOS javaslata szerint szakértőket kell a helyszínre küldeni, ajánlásokat kell megfogalmazni és ellenőrzéseket kell végezni annak érdekében, hogy minél hamarabb visszavonják a bányászati kitermelésre vonatkozó engedélyeket. A nemzetközi tanács ismertetése szerint a veszélyeztetett világörökségi helyszínek listájával „riadót fújnak” a közvélemény előtt.

Kihat a döntés a bányatársaság kirobbantotta perre

A bukaresti kulturális, valamint a környezetvédelmi minisztérium 2016-ban értesítette levélben az UNESCO párizsi világörökség központját, hogy Románia felvette Verespatakot a világörökséggé nyilvánításra javasolt helyszínek listájára. Az előterjesztésben az egyedi kulturális tájra, az ember és környezete közti értékteremtő kölcsönhatásra hivatkozott, amely a több ezer éves aranybányászat során alakult ki az erdélyi településen. Az indoklás szerint Verespatak az Erdélyi-érchegység legrégebbi és legaktívabb bányatelepülése, ahol a bronzkortól kezdődően az ókoron és középkoron át napjainkig folyamatos volt a bányászat, és ennek példátlanul gazdag tárgyi emlékei maradtak fenn. A pályázatot a Dacian Cioloș vezette szakértői kormány nyújtotta be 2017 elején az UNESCO-nak, de a technokrata kabinetet követő szociáldemokrata kormány 2018-ban megakasztotta a folyamatot. Arra hivatkoztak, hogy a Verespatakon és környékén nemesfémet kitermelni akaró kanadai Gabriel Resources 2017-ben pert indított Románia ellen, és 4,4 milliárd dollár kártérítést követel, amiért 15 év huzavona után Bukarest megakadályozta a tervezett aranybánya-beruházást.

Az Erdélyi-érchegységben lett volna Európa legnagyobb ciántechnológiás, külszíni aranybányája, de ennek áldozatul esett volna egész Verespatak és az ókori emlékek is. A Fehér megyei település és környéke 2020-ban került fel ismét – bányászati kultúrtájként – az UNESCO világörökségi javaslati listájára. A mostani döntés minden bizonnyal a kanadai bányatársaság által indított pernek a kimenetelét is befolyásolhatja.

Románia eddigi kincsei UNESCO-listán

Romániából korábban nyolc kulturális, illetve természeti kincs került fel a világörökségi listára: a Duna-delta (1991-ben); erdélyi szász erődtemplomos falvak: Berethalom, Kelnek, Nagybaromlak, Prázsmár, Szászfehéregyháza, Szászkézd, Székelyderzs (1993-ban, kiterjesztve 1999-ben); a horezui kolostor (1993); észak-moldvai kolostorok (1993, kiterjesztve 2010-ben); dák erődítmények a Szászvárosi-hegységben (1999); Segesvár történelmi központja (1999); Máramaros fatemplomai: Barcánfalva, Budfalva, Desze, Jód, Nyárfás, Sajómező, Rogoz, Dióshalom (1999); a Kárpátok és más európai régiók ősbükkösei (összesen 12 ország térségei közösen, 2017-ben terjesztették ki romániai helyszínekre is).

ROMANIA INSIDER.COM

Fokozott védettség. A világörökségi státusz azoknak kedvez, akik ellenzik az aranybányászat újraindítását Verespatak térségében